

Marek Szczutkowski

Sport i polityka. Wpływ konfliktu w byłej Jugosławii na życie i karierę Drażena Petrovica

---

Streszczenie: Dražen Petrović to postać niezwykła. Wybitny sportowiec chorwacki, który otworzył drzwi graczom europejskim do kariery koszykarskiej w Stanach Zjednoczonych. Zawodnik ten dzięki wyjątkowym umiejętnościom i ciężkiej pracy stał się gwiazdą w amerykańskiej lidze NBA. Często porównywano go do Mozarta. Znajdując wiele analogii (młody wiek, niezwykły talent, unikalne podejście do wykonywanej pracy itp.), zapewne nie spodziewano się, że podobnie jak wielki kompozytor, koszykarz zakończy swoje życie przedwcześnie. Celem artykułu jest przedstawienie wpływu konfliktu w byłej Jugosławii na życie osobiste i karierę sportowca. Prezentacja została dokonana na podstawie analizy literatury (polskiej i anglojęzycznej). W pracy przedstawiono również dane statystyczne obrazujące osiągnięcia zawodnika.

Słowa kluczowe: Dražen Petrović, polityka i sport, historia sportu, wojny jugosłowiańskie.

Wstęp

7 czerwca 1993 r. za kierownicą samochodu Volkswagen Golf siedziała Klara Szalantzy, sympatia wybitnego koszykarza chorwackiego Drażena Petrovicia. Warunki na drodze były niekorzystne. Prowadziła samochód w nocy w dużym deszczu. Nie zauważyła

ciężarówki blokującej drogę i mimo prób ominięcia przeszkody doszło do tragicznego w skutkach zderzenia. D. Petrović, który spał w momencie wypadku, wypadł przez przednią szybę samochodu i uderzył głową w zbiornik paliwa ciężarówki, ginąc na miejscu¹.

Dražen Petrović w Chorwacji jest wspominany jako jedna z największych, jeśli nie największa, międzynarodowych gwiazd sportu w historii tego kraju. Jego wpływ na rozwój państwa walczącego o międzynarodowe uznanie, jest nie do przecenienia. Reprezentuje on również pierwsze pokolenie europejskich gwiazd (obok Detlefa Schrempfa i Arvydasa Sabonisa), które odniosły sukces w najlepszej koszykarskiej lidze świata, amerykańskiej NBA, rozpoczynając trend związany z otwarciem się rozgrywek na graczy zagranicznych, który trwa już od dwóch dekad².

Najlepsze czasy kariery D. Petrovicia to okres konfliktów i rozpadu Jugosławii. Po śmierci w 1980 r. Josipa Broza Tity, gdy zabrakło równie charyzmatycznej, choć zarazem tak kontrowersyjnej osobowości, nikt nie był w stanie zatrzymać procesu rozpadu tego kraju. Narody Jugosławii, podzielone już wcześniej różnymi konfliktami, zaczęły zdawać sobie sprawę ze sztuczności ich państwa, rozdieranego przez ogromne sprzeczności interesów. Okazało się, że ta bliskość i niemalże identyczność języków, kultur narodowych, zwyczajów i obyczajów oraz wielu innych elementów jest iluzoryczna. Nasilające się konflikty spowodowały narodzenie się zapiekłej nienawiści, która doprowadziła do wojny domowej oraz licznych zbrodni, popełnianych na sobie przez poszczególne narody³. Bez wątpienia czasy te miały wpływ zarówno na osiągnięcia sportowe D. Petrovicia, szczególnie w aspekcie reprezentacyjnym, jak i na życie osobiste.

---

¹ S. Bondy, *Crash that killed Drazen Petrovic 18 years ago crushed the dreams of one broken passenger*, „Daily News”, <http://www.nydailynews.com/sports/basketball/crash-killed-drazen-petrovic-18-years-crushed-dreams-broken-passenger-article-1.948653>, 27.08.2016.

² M. Nelson, *Muzejsko Memorijalni Centar Drazen Petrovic*, „Journal of Sport History” 2011, Vol. 38, No. 1, s. 133–134.

³ D. Wójcik, *Źródło rozpadu Jugosławii*, „Historic@” 2013, Vol. 14, No. VI, s. 4–29

Drazen Petrović jako koszykarz i kapitan drużyny narodowej był najpopularniejszym sportowcem w Jugosławii lat 80. Co warte podkreślenia, niemal natychmiast po rozpadzie tego kraju stał się ikoną chorwackiego sportu. Jak wielu innych znanych chorwackich sportowców (np. Stojko Vranković czy Goran Ivanišević) wykorzystał swoją popularność, aby poinformować świat o sytuacji w ówczesnej Chorwacji. D. Petrović stał się jedną z ikon w swoim kraju, a jego niezwykle osiągnięcia sportowe (przedstawione w poszczególnych rozdziałach) były interpretowane jako narodowe sukcesy. Biorąc pod uwagę fakt, że Chorwacja była małym krajem i dysponowała skromnymi środkami finansowymi, prowadziło to do stworzenia swego rodzaju mitu o wyjątkowej sile chorwackiego sportu⁴.

Celem artykułu jest przedstawienie wpływu konfliktu w byłej Jugosławii na życie osobiste i karierę sportowca. Prezentując drogę i sukcesy zawodnika, autor niniejszej pracy wykaże, że u szczytu kariery stał się postacią tragiczną, co miało bezpośredni związek z ówczesną sytuacją polityczną.

Konflikt w byłej Jugosławii – koszykówka jako sport narodowy w obliczu wojny

Szczyt kariery gracza przypadł w okresie konfliktu w byłej Jugosławii, który wpłynął zarówno na jego karierę, jak i życie osobiste – jak miało to miejsce w przypadku wielu jego rodaków.

Państwo jugosłowiańskie było mozaiką narodów, kultur i religii. W Socjalistycznej Federacyjnej Republice Jugosławii (SFRJ) żyło sześć narodów: Serbowie, Macedończycy i Czarnogórcy (prawosławni), Chorwaci i Słoweńcy (katolicy) oraz muzułmanie (w Bośni oraz Kosowie). Ponadto w Wojwodinie zamieszkiwała mniejszość węgierska. Narody te rywalizowały między sobą od wieków. Ten konflikt etniczno-religijny próbowała przełamać polityka Josipa Broza-Tity po zakończeniu działań wojennych w 1945 r. Odrodzone

---

⁴ I. Hrستیć, M. Mustapić, *Sport and politics in Croatia-Athletes as National Icons in History Textbooks*, „Altre Modernità” 2015 (14), s. 148–165.

państwo jugosłowiańskie zorganizowano na zasadach federacyjnych, tworząc sześć nominalnie równorzędnych republik: serbską, chorwacką, słoweńską, bośniacko-hercegowińską, macedońską i czarnogórską. W skład Ludowej Republiki Serbii weszły dwa terytoria wydzielone: Kraj Autonomiczny Wojwodina oraz mniejszy rangą Obwód Autonomiczny Kosowsko-Metochijski⁵.

Rysunek 1. Mapa byłej Jugosławii

Źródło: L. Silber, A. Little, *The death of Yugoslavia*, London, 1995.

Należy stwierdzić, iż sytuacja etniczna Jugosławii po II wojnie światowej uległa znacznym zmianom. Serbowie, Chorwaci i Słoweńcy, którzy mieli stanowić spoiwo państwa jugosłowiańskiego,

⁵ T. Szymczak, *Jugosławia państwo federacyjne*, Łódź 1982, s. 228.

zamykali się we własnych wspólnotach narodowych. Udział tych narodów w zaludnieniu państwa znacznie się obniżył, na co wpływ miał niewątpliwie wysoki przyrost naturalny wśród Albańczyków i muzułmanów (Bośniaków). W swojej koncepcji Tito zakładał utworzenie państwa federalnego mającego rozwiązać problemy narodowe pomiędzy poszczególnymi grupami etnicznymi. Ustrój polityczny Jugosławii opierał się wówczas na konstytucji z 31 stycznia 1946 r., wzorowanej na konstytucji radzieckiej z 1936 r. Uznawano, że Jugosławia stanowi dobrowolną wspólnotę równoprawnych i suwerennych narodów oraz ich państw narodowych. Każda z republik uzyskała prawo do samodzielnego uchwalania własnej konstytucji z zachowaniem jednak zgodności z konstytucją związkową⁶.

Pod twardymi dyktatorskimi rządami J. Broza-Tity nastroje nacjonalistyczne zostały spacyfikowane. Po śmierci dyktatora jego następcy nie potrafili zapanować nad trudnościami gospodarczymi, zaszłościami historycznymi oraz zmianami politycznymi w Europie po rozpadzie obozu socjalistycznego⁷.

Proces rozpadu rozpoczął się od najbogatszej z republik – Słowenii, kiedy to kongres Związku Komunistów Jugosławii (ZKJ), obradujący w styczniu 1990 r., opuścili delegaci ze Słowenii i powołali do życia socjaldemokratyczną Partię Demokratycznych Reform (PDR). Oznaczało to zerwanie więzi lewicy Słowenii ze strukturami ZKJ⁸.

Szczególnie dramatyczne było wyjście z federacji kolejnej z republik – Chorwacji. Było to związane z dawnym antagonizmem między Serbami i Chorwatami, sięgającym okresu międzywojennego, zwłaszcza II wojny światowej. Przywódcy obu narodów Slobodan Milošević i Franjo Tuđman odwoływali się do nacjonalizmu obu

---

⁶ M. Lesińska-Staszczuk, *Przyczyny rozpadu Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Jugosławii*, [w:] *Wprowadzenie do studiów wschodnioeuropejskich*, t. 1 *Balkany: Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*, Lublin 2013, s. 53–73.

⁷ Z. Kuźniar, A. Fronczyk, *Wojna etniczna w byłej Jugosławii - źródła i skutki. Wybrane aspekty*, „Zeszyty Naukowe WSOWL” 2013, nr 2(168), s. 38.

⁸ I. Mieszkowska, *Konflikty bałkańskie końca XX wieku. Sposoby ich rozwiązywania przez społeczność międzynarodową*, „Zeszyty Naukowe Zakładu Europeistyki, Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie” 2007, nr 3(5), s. 164–189.

narodów, co praktycznie zamykało drogę do jakiegokolwiek porozumienia politycznego. Pozostały rozwiązania siłowe ze wszystkimi ich konsekwencjami⁹.

Bolesław Ociecek pisze, że antagonizm serbsko-chorwacki był najpoważniejszym elementem konfliktu jugosłowiańskiego. Idea „Wielkiej Serbii” polegała na zjednoczeniu wszystkich południowych ziem Słowian zamieszkałych przez Serbów (tereny dzisiejszej Bośni, Macedonii, Kosowa, północnej Albanii i Chorwacji) w ramach państwa federacyjnego. Przeciwna opcja – „Wielka Chorwacja” miała dwa nurty jugosłowiański oraz ekstremistyczny. Pierwszy był odpowiednikiem serbskiego, drugi traktował wszystkich Słowian południowych jako etnicznych Chorwatów i dążył do utworzenia państwa unitarnego. Zjawisko tego typu jest określane jako międzynarodowy konflikt społeczny, będący najczęściej następstwem zmiany zewnętrznego układu sił. Przedmiotem konfliktu są zarówno wartości obiektywne (zasoby materialne: terytorium, surowce itd.), jak i subiektywne, czyli wartości społeczne, kulturowe i religijne, a powodem długotrwałe niezaspokajanie potrzeb społecznych (brak poczucia bezpieczeństwa, uznania i akceptacji, sprawiedliwego dostępu do instytucji społecznych i podziału pracy)¹⁰.

Po ogłoszeniu przez Słowenię i Chorwację niepodległości 25 czerwca 1991 r. rozpoczęła się wojna. Głównymi terenami spornymi była Krajina i Sławonia, obszary wchodzące administracyjnie w skład Chorwacji, a zamieszkałe przez Serbów. Krwawa i okrutna wojna, która stawiała wielu ludzi, szczególnie z małżeństw mieszanych bądź z pozostałych republik, przed dramatycznymi wyborami (stąd liczne dezercje, ucieczki za granicę), wstrząsnęła Europą. Tymczasem doszło do proklamowania niepodległości przez Macedonię. Szczególnie tragiczne konsekwencje miało przeniesienie wojny do Bośni, gdzie sytuacja etniczna była bodaj najbardziej skomplikowana i zamieniła się w wojnę wszystkich ze wszystkimi: mordy, tortury, gwałty (szczególnie na muzułmańskich kobietach bośniackich, ok.

---

⁹ Tamże.

¹⁰ B. Ociecek, *Ocena skuteczności operacji pokojowej ONZ w byłej Jugosławii*, „Ruch prawniczy, ekonomiczny i socjologiczny” 1998, z. 3–4, s. 125

50 tys. gwałtów dokonanych przez Serbów), burzenie kościołów katolickich i meczetów, burzenie zabytków, czystki etniczne. Reakcja społeczności międzynarodowej była spóźniona i niewystarczająca. Sarajewo, Mostar, Tuzla, Srebrenica, Gorazde – to symbole, które na długo zapadły w pamięć. Z trudem wynegocjowany pokój w Dayton z 1995 r. przypieczętował rozpad Jugosławii. W wojnie zginęło od 150 do 250 tys. ludzi, i to w sposób okrutny, ponad 2 mln byłych Jugosłowian wygnano z własnych domów, a uciekając, potracili oni cały swój dobytek. Kraj obrócony został w ruinę. Nieliczni wzbogacili się na tej wojnie, reszta (oprócz Słoweńców) cierpiała nędzę, głód i poniżenie¹¹.

Nie sposób więc, aby taka sytuacja nie wpłynęła na relacje wśród sportowców, w tym koszykarzy. Koszykówka, jako sport narodowy, łączyła mieszkańców byłej Jugosławii, stąd i sukcesy, i popularność takich sportowców jak D. Petrović. W ostatnich dwóch sezonach w swojej historii reprezentacja Jugosławii okazała się najlepsza na świecie (w 1990 r. mistrzostwa odbyły się w Argentynie) oraz w Europie (w 1991 r. zawody rozegrano we Włoszech).

Sylwetka koszykarza. Młodość i kariera w Europie

5 października 1985 r. miało miejsce niezwykle wydarzenie, które przeszło do historii sportu i koszykówki. 21-letni wówczas Dražen Petrović zdobył 112 punktów w jednym meczu. Spotkanie zostało rozegrane w ramach pierwszej rundy ligi jugosłowiańskiej. Z powodu błędu administracyjnego zespół Olimpij Lubljana przyjechał do Zagrzebia w składzie juniorskim (sekretarz drużyny zapomniał zarejestrować nowych graczy). Biorąc pod uwagę takie okoliczności, D. Petrović, po uzgodnieniach z kolegą z drużyny Cibony Zagrzeb Zeljko Pavlicevicem, postanowił pobić rekord Ridivoja Koracia, który zdobył 74 punkty w meczu w 1962 r. Spotkanie zakończyło się wyni-

---

¹¹ L. Kulińska, *Konflikty i punkty zapalne w Europie*, [w:] *Konflikty współczesnego świata*, red. R. Borkowski, Kraków 2001, s. 52–68.

kiem 158:77 (do przerwy 77:34), a D. Petrović zdobył 112 punktów (w pierwszej połowie rzucając 67)¹².

Drazen Petrović urodził się 22 października 1964 r. w Szybeniku na terenie Chorwacji. Początkowo zainteresował się koszykówką, chcąc dorównać starszemu bratu. Przyszła kariera zaczęła się zatem od podążania tropem naturalnego wzorca, ale w niedługim czasie koszykówka stała się pasją Chorwata. Regularnie uczestniczył w improwizowanych, spontanicznie organizowanych meczach, a także spędzał dużo czasu na lokalnych boiskach, samotnie próbując wznieść się na wyższy poziom gry. Wykazywał wiele determinacji i samozaparcia, dążąc do doskonalenia umiejętności, dzięki którym stał się w niedługiej przyszłości koszykarzem powszechnie znanym, podziwianym i szanowanym. Karierę profesjonalną zaczął, grając dla chorwackich zespołów KK Szybenik i KK Cibona Zagrzeb. Zadebiutował w pierwszej drużynie klubu z rodzinnego miasta już w wieku 15 lat. Pierwszy etap jego zawodowej kariery to jednocześnie okres największych sukcesów nieistniejącego już klubu. Dwukrotnie bowiem (w roku 1982 i 1983) dotarł z zespołem do finałów prestiżowych rozgrywek europejskich, tj. Pucharu Radivoja Koracia. Po roku spędzonym w wojsku dołączył do swojego starszego brata Aleksandra, grając w drugiej z wymienionych drużyn. W pierwszym wspólnym sezonie bracia wygrali zarówno mistrzostwo, jak i puchar kraju. Grając dla Cibony w ciągu czterech sezonów za każdym razem był wybierany był najlepszym graczem rozgrywek, rzucając średnio 37,7 punktu na mecz¹³.

Drazen Petrović znalazł się w składzie Realu Madryt, najsłynniejszego hiszpańskiego klubu koszykarskiego, 8 października 1988 r. W tym czasie był już największą koszykarską gwiazdą w Europie. A jednak w Madrycie osiągnął jeszcze więcej. Mniej niż dziesięć miesięcy później Drazen stał się najbardziej popularnym koszykarzem

---

¹² E. Carchia, *Today, 30 years ago, Drazen Petrovic scored 112 points in a single game*, Sportando, <http://www.sportando.com/en/europe/croatia/177874/today-30-years-ago-drazen-petrovic-scored-112-points-in-a-single-game.html>, 5.10.2016.

¹³ J. Nizinski, *Drazen Petrovic: Remembering the Star That Didn't Get to Shine*, Bleacherreport, <http://bleacherreport.com/articles/1020997-drazen-petrovic-remembering-the-star-that-didnt-get-to-shine>, 17.07.2016.

i sportowcem w Hiszpanii. Przebywał w Madrycie przez 365 dni. Grając w koszulce z numerem 5, wystąpił w 37 meczach w barwach Realu Madryt, dla którego zdobył 1026 punktów (średnio 28,3 na mecz)¹⁴.

Wyjątkowe dla chorwackiej gwiazdy zawody miały miejsce w półfinale Pucharu Zdobywców Pucharów, kiedy Real wystąpił przeciwko Cibonie w 1989 r. w Zagrzebiu. Hala, po śmierci zawodnika nazwana imieniem Petrovicia, była wypełniona po brzegi. Komentując przyjęcie kibiców D. Petrović, powiedział, że będzie zawsze wdzięczny publiczności w Zagrzebiu za powitanie, które mu zgotowano. Dla Cibony wygrana nawet jednym punktem z Realem z Petrovićem w składzie byłaby wówczas wielkim osiągnięciem. A jednak, wbrew prognozom ekspertów, gospodarze doprowadzili do emocjonującej końcówki, prowadząc 92–91. Ale wówczas D. Petrović stanął na linii rzutów wolnych i trafiając je, zdecydował o zwycięstwie gości. W rewanżu w Madrycie zdobył 27 punktów w ciągu pierwszych 17 minut. Analizujący karierę gracza komentowali, że wtedy, kiedy wynik dwumeczu był już znany, było to jedyne spotkanie w karierze Chorwata, kiedy przestał dążyć do udowodnienia wyższości nad rywalem. Od tego momentu nie oddał ani jednego rzutu do kosza, okazując w ten sposób szacunek dla swojej byłej drużyny. Warto dodać, że w finale wspomnianych rozgrywek Real wygrał z drużyną Snaidero Caserata 117–113, a D. Petrović pobił swój rekord punktowy w rozgrywkach, zdobywając 62 punkty¹⁵.

W drodze na sportowy szczyt – lata w NBA

Statystyką wyróżniającą zawodnika jest zawsze średnia zdobywanych punktów na mecz. Autorytety (wybitni trenerzy i koszykarze) często podkreślają, że nie jest ona najważniejsza. Bill Russell – jeden z najbardziej utytułowanych amerykańskich sportowców i pierwszy

---

¹⁴ Drazen Petrovic, <http://www.drazenpetrovic.net/biography/real-madrid/>, 10.07.2016.

¹⁵ Tamże.

afroamerykański koszykarz, który uzyskał status gwiazdy koszykówki, a także trener kilku klubów NBA – twierdził, że jedyną ważną statystyką w koszykówce jest końcowy wynik¹⁶. Teoretycznie nie sposób nie zgodzić się z zawodnikiem, którego często określa się mianem największego zwycięzcy w amerykańskiej historii sportów zespołowych (dwukrotne zwycięstwo w ramach rozgrywek ligi akademickiej NCAA w składzie Uniwersytetu San Francisco, złoty medal na igrzyskach olimpijskich w Melbourne w 1956 r., a także 11 tytułów mistrza NBA podczas 13 sezonów gry w barwach Boston Celtics)¹⁷. Kibice jednak, szczególnie w Stanach Zjednoczonych, głównie rozpoznają strzelców. Gracze efektywni w ofensywie zarabiają największe pieniądze w klubach i to oni podpisują lukratywne kontrakty reklamowe. W przypadku Drazena Petrovicia, który dopiero otwierał drzwi do NBA dla graczy europejskich, zdobycie takiej pozycji, jaką miał w Europie, nie było łatwe. Występując w barwach klubów chorwackich czy w madryckim Realu, był niekwestionowaną gwiazdą i to wokół jego talentu i niezwykłych umiejętności tworzono drużyny. W poprzednim rozdziale zostały przytoczone przykłady jego dokonań punktowych. W NBA jednak musiał zaczynać z innego poziomu, udowadniając, że europejskie dokonania nie były przypadkowe. Jednak będący jego udziałem postęp w zdobywanych punktach z meczu na mecz, z sezonu na sezon, nie mógł pozostać niezauważony. Mimo początkowego braku zaufania do umiejętności graczy europejskich, zaczął stopniowo przekonywać do siebie szkoleniowców i partnerów z drużyny, urastając w ciągu czterech sezonów z poziomu gracza z końca ławki rezerwowych do jednego z najlepszych strzelców ligi.

Progres zawodnika, wynikający z danych podanych w tabelach, został zilustrowany przy pomocy wykresów kolumnowych (rys. 2–4). Wykresy 2 i 4 uwzględniają fakt przejścia zawodnika w trakcie sezonu 1990–91 z drużyny Portland Trailblazers do New Jersey

---

¹⁶ 501 Awesome Basketball Quotes, Basketball For Coaches, <http://www.basketballforcoaches.com/basketball-quotes/>, 10.07.2016.

¹⁷ A. Goudsouzian, „My Impact Will Be Everlasting”: Wilt Chamberlain in History and Memory, „Journal of Sport History” 2005, Vol. 32, No. 2, s. 235–248.

Nets. Postęp jest widoczny i w ujęciu sumarycznym i w rozbiciu na poszczególne kluby.

Należy zaznaczyć, że zmiana klubu wynikała z ambicji zawodnika i tego, że nie mógł pogodzić się z marginalną rolą w Portland Trailblazers, dążąc do zdobycia takiej samej pozycji, jaką miał w Europie. Niezadowolony z sytuacji domagał się transferu do innego zespołu i wybór New Jersey Nets okazał się właściwym dla rozwoju kariery koszykarza w NBA. W udzielonych wywiadach głośno dawał wyraz swemu niezadowoleniu: „Nie wiem. Nie wiem. Nie mogę zmienić opinii Adelmmana (Rick Adelman był wówczas trenerem Portland Trailblazers – przyp. aut.) na mój temat. Jak się czuję? Świetnie! Siedzę na ławce, nikt nic ode mnie nie chce. Rzucam kilka punktów na koniec spotkania...w sumie, jeśli mogę tak to ująć, to jestem najlepiej opłacanym zawodnikiem w NBA. Zarabiam miliony dolarów w przeliczeniu na 5 minut gry... 5 minut, jeśli Adelman jest w humorze, a wynik jest dobry”¹⁸.

Tabela 1. Udział Drażena Petrovicia w meczach NBA w poszczególnych sezonach gry – opracowano na podstawie oficjalnych statystyk ligi NBA

Sezon	Wiek	Nazwa klubu	Suma spotkań	Suma spotkań w tzw. pierwszej piątce	Rozebrane minuty
1989–90	25	Portland Trailblazers	77	0	12,6
1990–91	26	Suma	61	0	16,6
1990–91	26	Portland Trailblazers	18	0	7,4
1990–91	26	New Jersey Nets	43	0	20,5
1991–92	27	New Jersey Nets	82	82	36,9
1992–93	28	New Jersey Nets	70	67	38

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych statystyk ligi NBA, http://www.nba.com/history/players/petrovic_stats.html, 10.07.2016.

¹⁸ *Drazen Petrovic: The one time Rick Adelman got it wrong*, Punk-Drunk Wolves, <https://punchdrunkwolves.com/2013/01/01/drazen-petrovic-the-one-time-rick-adelman-got-it-wrong/>, 10.07.2016.

Komentując relacje z trenerem, dodawał również: „Adelman w zasadzie nigdy nie krytykował mojej pracy, ale nigdy nie wytłumaczył mi, dlaczego nie grałem... a musiał przecież być świadomy moich umiejętności”¹⁹.

Co warto podkreślić, postęp zawodnik z Szybenika notował również w innych statystykach. Średnia liczba zbiórek, które nigdy nie były jego domeną, wzrosła z 1,4 w pierwszym sezonie do 3,1 w rozgrywkach przedostatnich (w sezonie 1992–93 była niższa i wynosiła 2,7).

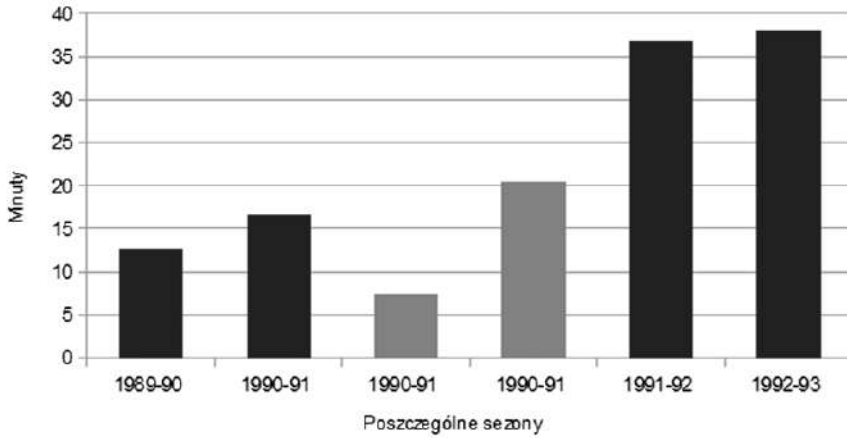
Tab. 2. Statystyki punktowe Drażena Petrovicia w meczach NBA w poszczególnych sezonach gry (opracowano na podstawie oficjalnych statystyk ligi NBA)

Sezon	Nazwa klubu	Procent celności rzutów z grupy	Procent celności rzutów z grupy za 3 punkty	Procent celności rzutów z grupy za 32 punkty	Procent celności rzutów za 1 punkt (tzw. osobistych lub wolnych)	Średnia punktów
1989–90	Portland Trailblazers	,485	,459	,490	,844	7.6
1990–91	Suma	,493	,354	,514	,832	10.2
1990–91	Portland Trailblazers	,451	,167	,477	,682	4.4
1990–91	New Jersey Nets	,500	,373	,521	,861	12.6
1991–92	New Jersey Nets	,508	,444	,525	,808	20.6
1992–93	New Jersey Nets	,518	,449	,529	,870	22.3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych statystyk ligi NBA, http://www.nba.com/history/players/petrovic_stats.html, 10.07.2016.

Jeśli chodzi o liczbę asyst (w koszykówce asysta to ostatnie podanie prowadzące do zdobycia punktów, jeśli i tylko wtedy, gdy zawodnik punktujący związał to podanie z natychmiastowym i wy-

¹⁹ Tamże.

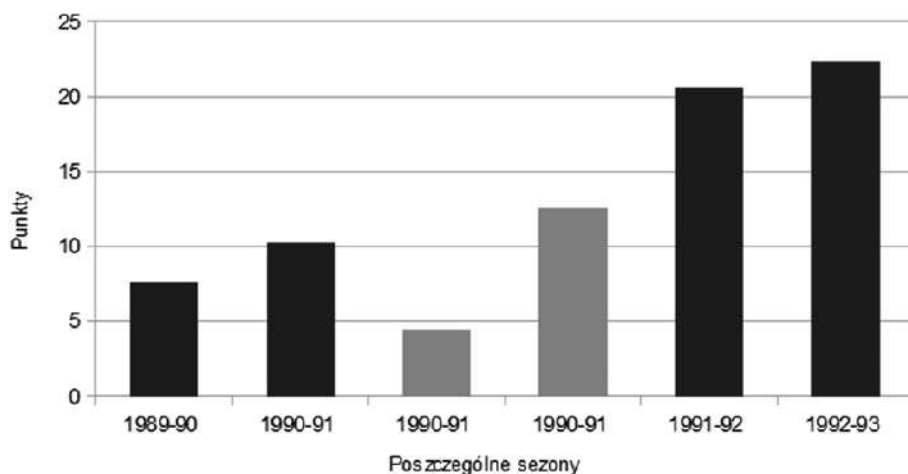
Rys. 2. Wykres kolumnowy ilustrujący udział Drażena Petrovicia w meczach NBA w poszczególnych sezonach gry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych statystyk ligi NBA, http://www.nba.com/history/players/petrovic_stats.html, 10.07.2016.

Rys. 3. Wykres kolumnowy ilustrujący udział Drażena Petrovicia w meczach NBA w poszczególnych sezonach gry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych statystyk ligi NBA, http://www.nba.com/history/players/petrovic_stats.html, 10.07.2016.

Rys. 4. Wykres kolumnowy ilustrujący udział Drażena Petrovicia w meczach NBA w poszczególnych sezonach gry uwzględniający transfer w sezonie 1990–91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie oficjalnych statystyk ligi NBA, http://www.nba.com/history/players/petrovic_stats.html, 10.07.2016.

rażnym ruchem na kosz²⁰), w pierwszym sezonie w rozgrywkach zawodnik chorwacki umożliwił swoim kolegom zdobycie punktów średnio 1,5 razy na mecz, podczas gdy w ostatnim jego średnia asyst wynosiła 3,5.

Osiągnięcia w reprezentacjach narodowych – Petrović jako postać tragiczna. Wpływ konfliktu w byłej Jugosławii na karierę i relacje osobiste sportowca

Osiągnięcia sportowe zarówno w rozgrywkach międzynarodowych organizowanych pod egidą FIBA (fr. Fédération Internationale de Basketball – Międzynarodowa Organizacja Koszykówki), jak i w koszykówce klubowej sprawiły, że D. Petrović został pośmiertnie uhonorowany włączeniem do the Naismith Memorial Basketball Hall

²⁰ Wronba.pl, <http://wronba.pl/arttykul/index/id/10>, 10.07.2016.

of Fame (pl. Koszykarska Galeria Sławy im. Naismitha) w 2002 r., a 5 lat później został umieszczony również w galerii sław FIBA²¹.

W ciągu swojej kariery D. Petrović reprezentował barwy Jugosławii i Chorwacji. Był pierwszym kapitanem drużyny narodowej Chorwacji. Reprezentując jej barwy, zagrał w 40 meczach, zdobywając 1004 punkty, co daje imponującą średnią 25 punktów na mecz. Pierwsze i ostatnie punkty w chorwackich barwach zdobył w meczach przeciwko Słowenii – 20 maja 1992 r. i 6 czerwca 1993 r.²²

Wśród wyjątkowych dokonań można wymienić choćby spotkanie przeciwko Holandii w ramach mistrzostw świata w Hiszpanii w 1986 r., kiedy zdobył 47 punktów, prowadząc swój zespół do zwycięstwa 95–74. Z kolei porażką skończył się mecz Jugosławii przeciwko Związkowi Radzieckiemu (90–91) w półfinałach w ramach tych samych zawodów, ale występ indywidualny Drażena Petrovicia (29 punktów) był szeroko komentowany jako pokaz niezwykłych umiejętności. Natomiast w meczu o brązowy medal Jugosławia pokonała Brazylię (117–91), a sam D. Petrović zakończył zawody ze średnią ponad 25 punktów na mecz. 4 lata później w Argentynie D. Petrović ponownie odznaczał się jako wyjątkowy strzelec. Mimo że średnia punktów tym razem nie była tak imponująca (18,3), to jednak udało się zespołowi jugosłowiańskiemu sięgnąć po najwyższe trofeum. W ramach tych zawodów najlepszy indywidualnie występ Chorwat zanotował w półfinale, rzucając 31 punktów zespołowi USA²³.

Również podczas igrzysk olimpijskich D. Petrović należał do najlepszych zawodników turniejów. W Los Angeles w 1984 r. w i Seulu 4 lata później bronił barw Jugosławii, wywalczając, odpowiednio, brązowy i srebrny medal. W 1992 r., liderując reprezentacji Chorwacji (24,6 punktów/mecz), sięgnął ponownie po srebrny medal²⁴.

---

²¹ *FIBA Basketball World Cup Legend: Drazen Petrovic*, <http://www.fiba.com/basketballworldcup/2014/news/FIBA-Basketball-World-Cup-Legend-Drazen-Petrovic>, 10.07.2016.

²² Dražen Petrovic, <http://www.drazenpetrovic.net/biography/national-team/>, 10.07.2016.

²³ *FIBA Basketball World Cup Legend...*

²⁴ Tamże.

Tabela 3, opracowana na podstawie danych archiwalnych zamieszczonych na oficjalnej stronie internetowej FIBA²⁵, ukazuje indywidualne osiągnięcia zawodnika w odniesieniu do zdobywanych punktów w ramach rozgrywek reprezentacyjnych.

Tab. 3. Udział i zdobycze punktowe Drażena Petrovicia w zawodach organizowanych przez Międzynarodową Organizację Koszykówki FIBA

Nazwa rozgrywek	Rok	Średnia punktów na mecz
Mistrzostwa Europy Kadetów	1981	32,4
Mistrzostwa Europy Juniorów	1982	27
Mistrzostwa Europy Seniorów	1983	13,4
Igrzyska Olimpijskie	1984	17,5
Mistrzostwa Europy Seniorów	1985	25,1
Mistrzostwa Świata Seniorów	1986	25,2
Mistrzostwa Europy Seniorów	1987	23,8
Kwalifikacje europejskie do Igrzysk Olimpijskich	1988	23,8
Igrzyska Olimpijskie	1988	18,6
Mistrzostwa Europy Seniorów	1989	30
Mistrzostwa Świata Seniorów	1990	18,4
Igrzyska Olimpijskie	1992	24,6
Całkowita średnia w odniesieniu do wszystkich rozgrywek		23,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: FIBA Archive, http://archive.fiba.com/pages/eng/fa/p/lid_38135_cp/1/pid/5713/q/drazen%20petrovic/rpp//_//players.html, 10.07.2016.

Dražen Petrović w 1991 r. już nie był częścią drużyny Jugosławii, ale w 1990 r. nie zabrakło go w Argentynie i był najlepszym strzelcem zwycięskiego zespołu ze średnią 18,4 zdobytych punktów na mecz. Obok niego w zespole mistrzów świata występowali Velimir Perasović (Chorwat), Zoran Cutura (Chorwat), Toni Kukoč (Chorwat), Žarko Paspalj (Serb urodzony w miejscowości Pljevlja w Czar-

²⁵ FIBA Archive, http://archive.fiba.com/pages/eng/fa/p/lid_38135_cp/1/pid/5713/q/drazen%20petrovic/rpp//_//players.html, 10.07.2016.

nogórze), Jurij Zdovc (Słoweniec), Željko Obradović (Serb), Radisav Curic (Serb), Vlade Divac (Serb), Arijan Komazec (Chorwat), Zoran Jovanovic (Serb), Zoran Savic (Serb urodzony w miejscowości Zenica leżącej w Bośni)²⁶.

Udało się zatem stworzyć zespół złożony z gwiazd światowego formatu. V. Divac czy T. Kukoč to również gwiazdy NBA, gdzie udało im się powtórzyć sukces D. Petrovicia. V. Perasović królował na hiszpańskich parkietach, zdobywając tytuły króla strzelców i występując w meczach gwiazd, a Ž. Obradović z kolei był świetnym rozgrywającym, którego wiedza o koszykówce przełożyła się później na karierę jednego z najlepszych trenerów w europejskiej historii tego sportu. Obok Ž. Obradovicia rozgrywającym był J. Zdovc, który podobnie jak kolega z drużyny został w kolejnych latach doskonałym, odnoszącym wiele sukcesów trenerem. Indywidualne osiągnięcia pozostałych graczy również budzą uznanie. Zarządzanie zespołem przypadło w udziale Serbowi Dusanowi Ivkovicowi. Pięciu Chorwatów, sześciu Serbów i jeden Słoweniec – taką mieszanką narodowości przyszło zarządzać trenerowi.

Zawodnikom nie przeszkadzały podziały na parkiecie. Do czasu konfliktu wewnątrz Jugosławii byli kolegami, niektórzy przyjaźnili się. Tak jak Dražen Petrović i Vlade Divac. Chorwat i Serb byli przyjaciółmi przez wiele lat. Dzielili pokój podczas wspomnianych mistrzostw świata. Wcześniej wspólnie prowadzili zespół Jugosławii do niejednego sukcesu. Ufali sobie bezgranicznie. Po wyjeździe za ocean (V. Divac rozpoczął karierę w tym samym sezonie co D. Petrović, występując w Los Angeles Lakers) spędzali całe noce na rozmowach telefonicznych²⁷.

D. Petrović, mimo statusu największej gwiazdy koszykówki w Europie, był sfrustrowany wieloma minutami spędzonymi na ławce rezerwowych i opisanymi wyżej relacjami z trenerem. Z kolei V. Divac dostawał więcej szans na grę, ale nie mówił po angielsku. Mu-

²⁶ 1990 World Championship for men, http://www.fiba.com/pages/eng/fa/team/p/sid/2912/tid/390/_/1990_World_Championship_for_Men/index.html, 10.07.2016.

²⁷ B. Mahoney, *Vlade Divac, Drazen Petrovic and the Balkan wars*, <http://www.northjersey.com/arts-and-entertainment/friendship-was-a-casualty-of-war-1.180652>, 8.10.2016.

siał nauczyć się języka i amerykańskiego stylu gry, a przez to miał problemy z dostosowaniem się do nowej sytuacji. V. Divac wspominał ten czas, mówiąc: „Byliśmy bardzo zżyci ze sobą. Rozmawialiśmy przez telefon niemal co drugi dzień, ponieważ był to dla nas ciężki czas. Kiedy Lakers grali z Portland, to za każdym razem jedliśmy wspólnie lunch i kolację”²⁸.

Przyjaźń skończyła się w chwili wielkiego sukcesu sportowego. Po zdobyciu tytułu mistrzowskiego zawodnicy świętowali na parkiecie swój sukces. Wówczas wbiegł na parkiet kibic z flagą Chorwacji. V. Divac, twierdząc, że tylko próbował ochronić swój zespół, wyrwał ją i wyrzucił. Nic nie zostało wówczas głośno powiedziane, ale sytuacja zdenerwowała D. Petrovicia, który założył, że V. Divac w ten sposób złożył polityczną deklarację. Zachowanie Serba zostało użyte w celach propagandowych przez drugą stronę i wkrótce poczuł się on ignorowany przez chorwackich kolegów z drużyny takich jak choćby przysła gwiazda Chicago Bulls Toni Kukoč²⁹.

Wspominając te wydarzenia, V. Divac mówił: „Kiedy wojna się zaczęła, myślałem sobie, że nie ma to nic wspólnego z nami. To przede wszystkim politycy zgotowali ludziom zły los. I dlatego byłem w szoku, kiedy ludzie będący po drugiej stronie konfliktu przestali się do mnie odzywać i zaczęli mnie unikać”³⁰.

To, co najbardziej go bolało, to milczenie ze strony Drażena Petrovicia. Mówił, że jest mu przykro i jest rozbity przez koniec ich przyjaźni. D. Petrović twierdził, że on nie ma z tym problemu³¹. Pytany, przed meczem ligowym 4 marca 1992 r., przez dziennikarzy o rozmowę z byłym przyjacielem D. Petrović powiedział, że nie sądzi, żeby miał zamienić choćby słowo z serbskim zawodnikiem. Mówił, że nie może zapomnieć o incydencie z flagą. Wracając do tej chwili, wspomnieniami opisywał ją, mówiąc, że flaga została rozpostarta pomiędzy graczami chorwackimi, a V. Divac wyrwał ją i rzucił na

---

²⁸ J. Hubbard, *Friends Won't Cross Lines Drawn By War*, „The Seattle Times”, <http://community.seattletimes.nwsourc.com/archive/?date=19930425&slug=1697639>, 25.10.2016.

²⁹ B. Mahoney, *Vlade Divac, Drazen Petrovic...*

³⁰ Tamże.

³¹ J. Hubbard, *Friends Won't Cross Lines...*

parkiet. D. Petrović nie zmienił swojego stosunku do kolegi, mimo że ten powtarzał, że nie czuł wrogości do Chorwatów ani nie chciał im okazać braku szacunku. Gest odrzucenia flagi tłumaczył tym, że na parkiecie walczyli wówczas wspólnie, broniąc barw Jugosławii, nie reprezentując Serbię czy Chorwację. Agent koszykarza, Marc Fleisher, cytując swojego klienta, mówił, że według niego niemożliwe jest utrzymywanie takiej urazy między Chorwatami i Serbami chociażby dlatego, że poprzez wspólną historię potworzyło się wiele związków międzyludzkich, a i rzeczą naturalną były mieszane małżeństwa. „On żadnej niechęci do Chorwatów nie czuł. Jest Serbem, ale osobą apolityczną i martwi go taki stan rzeczy”³².

Dzisiaj wielu Chorwatów i Serbów podaje sobie ręce, zapominając o wrogości. We wstępie do niniejszego artykułu został opisany śmiertelny wypadek chorwackiej gwiazdy. Vlade Divac nie uczestniczył w pogrzebie przyjaciela. O ich tragicznej przyjaźni opowiada dokumentalny film biograficzny *Utracone braterstwo* (oryg. ang. *Once brothers*), który powstał w ramach serii „30 for 30”³³. W filmie tym V. Divac opowiadając o relacji z D. Petroviciem, stwierdził: „Zbudowanie przyjaźni trwa latami, ale zniszczenie jej tylko sekundę. Myślę, że to właśnie stało się z nami”³⁴.

W tej burzliwej historii relacji między sportowcami nie było zwycięzcy, a przyjaźń w przykry sposób stała się ofiarą wojny³⁵.

Sztucznie stworzony kraj, naturalne relacje międzyludzkie ponad podziałami i wojna bazująca na tych podziałach – dziś trudno jest zdefiniować właściwą i bezsporną podstawę do dyskusji, choćby o patriotyzmie w odniesieniu do różnych pokoleń mieszkańców byłej Jugosławii. Zoran Savic (Serb), kolega z drużyny narodowej skłóconych przyjaciół, wspominając czasy świetności i odnosząc się

---

³² H. Araton, *The battle that is going beyond the court*, „New York Times”, <http://www.nytimes.com/1992/03/04/sports/on-pro-basketball-a-battle-that-is-going-beyond-the-court.html>, 8.03.2017.

³³ *Once brothers*, <http://www.espn.com/30for30/film?page=once-brothers>, 10.07.2016.

³⁴ Tamże.

³⁵ H. Araton, *The battle that is going...*

do dzisiejszej rzeczywistości, mówił: „Mogliśmy mieć najlepszy zespół w historii. Petrović osiągnął apogeum swoich umiejętności, Kukoč był najlepszym rezerwowym w NBA, poza tym był Divac w Lakers i Radja grał w Boston Celtics. Teraz jest trudniej. Nie tylko dlatego, że talent jest podzielony, ale również z takiego powodu, że młodzi zawodnicy wyjeżdżają z kraju z powodu sytuacji ekonomicznej. (...) Moja żona jest Chorwatką urodzoną w Bośni i jesteśmy razem od 1988 r. To był ciężki czas dla serbskiego mężczyzny, który poślubił Chorwatkę, ale nie miało to dla mnie znaczenia. (...) Spoglądam wstecz na swoje życie w Jugosławii li tylko pozytywnie i z nostalgią, bez żalu, ale oczywiście żałując tego, w jaki sposób dokonały się zmiany”. Według Z. Savica gdyby nie tragiczna śmierć, to dziś z pewnością Vlade Divac i Drazen Petrović znów rozmawialiby ze sobą jak dawniej³⁶.

Przedstawiona historia nie jest jedynym przykładem sportowych (koszykarskich) przyjaźni ponad podziałami. Zarko Valjarevic (Serb) i Marko Pirović (Chorwat) urodzili się w czasach rozpadu Jugosławii (Valjarevic w 1991 r., Pirović w 1994 r.) i z założenia powinni być śmiertelnymi wrogami. Zamiast tego zaprzyjaźnili się, korzystając ze stypendium sportowego Uniwersytetu Maine. Z. Valjarevic (dziś już absolwent i gracz zawodowy występujący w OKK Belgrad) odnosząc się do filmu *Utraczone braterstwo* i relacji pomiędzy V. Divacem i D. Petroviciem stwierdził, że on z przyjacielem postępują całkowicie odwrotnie, mimo że znają historię własnych krajów i dobrze ją rozumieją. Zupełnie inaczej wyglądało też ich dzieciństwo. Z. Valjarevic urodził się w Belgradzie krótko przed wybuchem wojny, z kolei 3 lata młodszy M. Pirović spędził dzieciństwo w Kanadzie, gdzie wyemigrowali jego rodzice, uciekając przed wojną w Chorwacji. Zawodnicy obawiali się pierwszego spotkania, nie tyle z powodu negatywnych emocji do drugiej nacji, ale dlatego, że nie wiedzieli co druga osoba o nich myśli. Szczególnie M. Pirović bał się, że Z. Valjarevic będzie do

---

³⁶ A. Hammond, *Basketball 'brothers' Drazen Petrovic and Vlade Divac would have reunited: Zoran Savic*, „Gulf News”, <http://gulfnews.com/sport/basketball/basketball-brothers-drazen-petrovic-and-vlade-divac-would-have-reunited-zoran-savic-1.1390600>, 10.07.2016.

niego uprzedzony, ale nic takiego nie miało miejsca i mający w perspektywie wspólne występy w drużynie uniwersyteckiej koszykarze z miejsca stali się sobie bardzo bliscy, dzieląc wspólne zainteresowania, chociażby muzyczne, i przyjmując założenie, że w kontekście ich relacji nie warto rozważać tragicznej przeszłości. Starszy z graczy podsumował ich przyjaźń, opisując stosunki międzyludzkie, podobnie jak cytowany wcześniej V. Divac: „Jest świat polityki, gdzie Serbowie mają złe relacje z Chorwatami i Chorwaci z Serbami. Ale jest też inna strona życia, gdzie są normalni, zwykli ludzie i oni nie mają żadnego związku z polityką. I Marko, i ja właśnie jesteśmy takimi zwykłymi ludźmi”³⁷.

Podsumowanie

Ryszard Bilski w swojej pracy *Kociół Bałkański* napisał: „konflikty etniczne okazują się o wiele silniejsze, niż myśleliśmy, a wraz z upadkiem systemu komunistycznego, który je tłumił, natychmiast wyszły na pierwszy plan”³⁸. Ze zdaniem autora nie sposób się nie zgodzić. Doskonale tę opinię ilustruje życie i kariera sportowa Drażena Petrovicia.

Reprezentując Jugosławię, D. Petrović brylował na dwóch mistrzostwach świata uwieńczonych zdobyciem kolejno srebrnego i złotego medalu (w 1986 r. w Hiszpanii i w 1990 r. w Argentynie). Wywalczył na parkiecie 3 medale olimpijskie. Zdobył je jednak, reprezentując dwie różne drużyny: 2 dla Jugosławii i 1 dla Chorwacji w 1992 r. w Barcelonie³⁹.

Tragiczna śmierć przerwała wspaniałą karierę. Wojna domowa w byłej Jugosławii i podziały, które najsilniej zarysowały się w trakcie największych sukcesów sportowych zawodnika, wpłynęły na

³⁷ S. Perkins, *Brothers on and off the court: Serbian, Croatian form bond through UMaine basketball*, „Bangor Daily News”, <http://bangordailynews.com/2015/01/21/sports/umaine-sports/brothers-on-and-off-the-court-serbian-croatian-form-bond-through-umaine-basketball/>, 10.07.2016.

³⁸ R. Bilski, *Kociół Bałkański*, Warszawa 2000, s. 32

³⁹ *FIBA Basketball World Cup Legend...*

jego życie prywatne i zawodowe. Śmierć sprawiła, że nie udało się naprawić relacji osobistych z takimi osobami jak choćby Vlade Divac. Tom Hawking odnosząc się również do talentu indywidualnego Drażena Petrovicia, żałuje, że wskutek podziałów w 1992 r., na letnich igrzyskach olimpijskich w Barcelonie, kibice nie zobaczyli pojedynku dwóch najwspanialszych drużyn w historii koszykówki – najlepszego amerykańskiego tzw. Dream Teamu i drużyny Jugosławii. Podkreślając indywidualne umiejętności Chorwatów Petrovicia i Kukocia, zwraca też uwagę, jak wyjątkowym graczem był Serb Vlade Divac. Opisując ich wspólną grę w przeszłości, pisze o zespole jako wzorze, na którym opiera się współczesna koszykówka wraz z aktualnie wyznaczającym trendy i odnoszącym sukcesy w amerykańskiej lidze NBA zespołem Golden State Warriors⁴⁰.

Przykład Drażena Petrovicia nie był odosobniony w kontekście opisywanego konfliktu. Piłka nożna to sport z pewnością popularniejszy na świecie od koszykówki. „Jugosławia w latach 90.: najlepszy zespół, jaki nigdy nie powstał? Wojna w Jugosławii prawdopodobnie uniemożliwiła powstanie najlepszego zespołu w historii piłki nożnej. (...) Co by było, gdyby Jarni, Stimac, Prosinecki, Boban, Suker i Mijatovic zagraли razem z Mihajlovicem, Jugovicem i Boksicem, a także z graczami o już uznanej renomie takimi jak Dragan Stojkovic, Dejan Savicevic i Srečko Katanec?”. Na tak zadane pytanie słoweński pomocnik S. Katanec odpowiedział: „Wówczas zmiażdżylibyśmy świat”⁴¹.

Dziś dla wielu Chorwatów Dražen Petrović jest wciąż bohaterem, o którym pamiętają, który jest wzorem do naśladowania dla młodych pokoleń i którego pamięć uczcili, m.in. powołując do życia Muzeum i Centar Dražen Petrović. Ośrodek nadzorowany jest

---

⁴⁰ T. Hawking, *Why the Most Important Olympic Basketball Team Wasn't the Dream Team. They played for a country that doesn't exist anymore*, „Rolling Stone”, <http://www.rollingstone.com/sports/yugoslavia-impact-on-modern-basketball-w432112>, 2.08.2016

⁴¹ O. Dorokhina, M. Hosta, J. van Sterkenburg, *Sport in Post-Conflict Societies, Targeting Social Cohesion in Post-Conflict Societies through Sport*, s. 20, http://www.coe.int/t/DG4/EPAS/Publications/Handbook-1_Sport-Post-Conflict-Societies.pdf, 10.07.2016.

przez fundację im. Drażena Petrovicia, prowadzoną przez rodzinę koszykarza, a dotowany jest przez rząd chorwacki, miasto Zagrzeb, przedsiębiorców i prywatnych darczyńców. Muzeum mieszczące się na skwerze Drażena Petrovicia w Zagrzebiu jest jedyną tego typu instytucją na świecie poświęconą jednemu sportowcowi⁴².

Bibliografia

- Araton H., *The battle that is going beyond the court*, „New York Times”, <http://www.nytimes.com/1992/03/04/sports/on-pro-basketball-a-battle-that-is-going-beyond-the-court.html>, 8.03. 2017.
- Basketball For Coaches, <http://www.basketballforcoaches.com>, 10.07.2016.
- Bilski R., *Kocion Bałkański*, Warszawa 2000.
- Bondy S., *Crash that killed Drazen Petrovic 18 years ago crushed the dreams of one broken passenger*, „Daily News”, <http://www.nydailynews.com/sports/basketball/crash-killed-drazen-petrovic-18-years-crushed-dreams-broken-passenger-article-1.948653>, 27.08.2016.
- Carchia E., *Today, 30 years ago, Drazen Petrovic scored 112 points in a single game*, <http://www.sportando.com/en/europe/croatia/177874/today-30-years-ago-drazen-petrovic-scored-112-points-in-a-single-game.html>, 05.10.2016.
- Dorokhina O., Hosta M., van Sterkenburg J., *Sport in Post-Conflict Societies, Targeting Social Cohesion in Post-Conflict Societies through Sport*, http://www.coe.int/t/DG4/EPAS/Publications/Handbook-1_Sport-Post-Conflict-Societies.pdf, 10.07.2016.
- Dražen Petrovic, <http://www.drazenpetrovic.net/>, 10.07.2016.
- Drazen Petrovic: The one time Rick Adelman got it wrong*, Punk-Drunk Wolves, <https://punchdrunkwolves.com/2013/01/01/drazen-petrovic-the-one-time-rick-adelman-got-it-wrong/>, 10.07.2016.
- FIBA Basketball World Cup Legend: Drazen Petrovic*, <http://www.fiba.com/basketballworldcup/2014/news/FIBA-Basketball-World-Cup-Legend-Drazen-Petrovic>, 10.07.2016.
- Goudsouzian A., „*My Impact Will Be Everlasting*”: *Wilt Chamberlain in History and Memory*, „Journal of Sport History” 2005, Vol. 32, No. 2.
- Hammond A., *Basketball 'brothers' Drazen Petrovic and Vlade Divac would have reunited: Zoran Savic*, „Gulf News”, <http://gulfnews.com/sport/basketball/basketball-brothers-drazen-petrovic-and-vlade-divac-would-have-reunited-zoran-savic-1.1390600>, 10.07.2016.

⁴² Dražen Petrovic, <http://www.drazenpetrovic.net/home/>, 10.07.2016.

- Hersh P., „Mozart Of Basketball”. *Europe’s Scoring Machine Has Nba Dream*, „Chicago Tribune”, 8.03.2017.
- Hawking T., *Why the Most Important Olympic Basketball Team Wasn’t the Dream Team. They played for a country that doesn’t exist anymore*, „Rolling Stone”, <http://www.rollingstone.com/sports/yugoslavias-impact-on-modern-basketball-w432112>, 2.08.2016.
- Hrstić I., Mustapić M., *Sport and politics in Croatia-Athletes as National Icons in History Textbooks*, „Altre Modernità” 2015(14).
- Hubbard J., *Friends Won’t Cross Lines Drawn By War*, „The Seattle Times”, <http://community.seattletimes.nwsourc.com/archive/?date=19930425&slug=1697639>, 25.10.2016.
- Kalb E., *Who’s Better, Who’s Best in Basketball*, http://www.nba.com/pistons/history/Isiah_Thomas_Leader_of_the_Bad_Boys.html/, 10.07.2016.
- Kulińska L., *Konflikty i punkty zapalne w Europie*, [w:] *Konflikty współczesnego świata*, red. R. Borkowski, Kraków 2001.
- Kuźniar Z., Fronczyk A., *Wojna etniczna w byłej Jugosławii – źródła i skutki. Wybrane aspekty*, „Zeszyty naukowe WSOWL” 2013, nr 2(168).
- Lesińska-Staszczuk M., *Przyczyny rozpadu Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Jugosławii*, [w:] *Wprowadzenie do studiów wschodnioeuropejskich*, t. 1: *Balkany: Przeszłość – teraźniejszość – przyszłość*, Lublin 2013.
- Mahoney B., *Vlade Divac, Drazen Petrovic and the Balkan wars*, <http://www.northjersey.com/arts-and-entertainment/friendship-was-a-casualty-of-war-1.180652>, 08.10.2016.
- Mieszkowska I., *Konflikty bałkańskie końca XX wieku. Sposoby ich rozwiązywania przez społeczność międzynarodową*, „Zeszyty Naukowe Zakładu Europeistyki, Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie” 2007, nr 3(5).
- Nelson M., *Muzejsko Memorijalni Centar Drazen Petrovic*, „Journal of Sport History” 2011, Vol. 38, No. 1.
- Nizinski J., *Drazen Petrovic: Remembering the Star That Didn’t Get to Shine*, <http://bleacherreport.com/articles/1020997-drazen-petrovic-remembering-the-star-that-didnt-get-to-shine>, 17.07.2016.
- Ocieczek B., *Ocena skuteczności operacji pokojowej ONZ w byłej Jugosławii*, „Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny” 1998, z. 3–4.
- Once brothers*, <http://www.espn.com/30for30/film?page=once-brothers>, 10.07.2016.
- Perkins S., *Brothers on and off the court: Serbian, Croatian form bond through UMaine basketball*, „Bangor Daily News”, <http://bangordailynews.com/2015/01/21/sports/umaine-sports/brothers-on-and-off-the-court-serbian-croatian-form-bond-through-umaine-basketball/>, 10.07.2016.
- Silber L., Little A., *The death of Yugoslavia*, London, 1995.
- Szymczak T., *Jugosławia państwo federacyjne*, Łódź 1982.
- Wójcik D., *Źródło rozpadu Jugosławii*, „Historic@” 2013, Vol. 14, No. VI.
- Wronba.pl (online), <http://wronba.pl/artykul/index/id/10>, 10.07.2016.

<http://www.fiba.com>

<http://www.nba.com>, 10.07.2016.

Sports and politics. Influence of the conflict in the former Yugoslavia on Drazen Petrovic's personal life and sports career

Abstract: Drazen Petrovic was a unique personality. The outstanding Croatian sportsman opened the door to basketball careers for European players in the United States. The player, thanks to his extraordinary skills and hard work, became a star in the American NBA league. He was often compared to Mozart. Finding many other similarities (beginning of the career at the young age, remarkable talent, unique approach to responsibilities etc.) he also died prematurely. The goal of the paper is to present the influence of the conflict in the former Yugoslavia on the figure's personal life as well as his sports career with reference to the political situation in the former Yugoslavia. The goal was achieved through an analysis of references (Polish and English). The paper presents also statistical data illustrating the player's achievements.

Keywords: Drazen Petrovic, history of sports, politics and sports, wars in the former Yugoslavia.